

Hilsen til Norge!

Vær hilset du mit födeland,
deroppe höit i Nord!
Jeg længes mod din kjendte strand,
den kjæreste paa jord.

Hav tak for alt', som du mig gav,
som du gav frit til høi og lav,
som jeg tog med ombord

MIGRASONG

tonane dei bar med seg over havet

AV REIDUN HORVEI

INNHALD

FØREORD 7

BAKGRUNN, IDÉ OG PRODUKSJON 9

SAMANDRAG 9

PROSJEKTSKILDRING 10

STUDIETUR TIL SEATTLE, USA 2015 16

RAPPORT 16

GRANSKING AV HISTORISK MATERIALE 28

UTVAL AV EMIGRANT- OG AMERIKAVISER 29

ARBEIDSOPPHALD I BERLIN 30

SAMARBEIDSPARTNARAR 30

ARBEIDSMØTER I STOCKHOLM OG BERGEN 32

PROGRAMHEFTE, NOREG 32

PROGRAMHEFTE, USA 45

ØKONOMI OG STØNAD 49

BUDSJETT 50

EIGENINNSATS 52

PRODUKSJON AV PLAKAT OG PROGRAMHEFTE 53

PRESSEMELDING 54

SCENISKE REKVISITTAR 57

PREMIERE OG TURNEAR 58

RØYNSLER 60

ÅLMENN VURDERING 60

NYTTA MUSIKK OG SONGAR 62

LITTERATUR 63

AVISOMTALAR 65

Port	Distance (Eng. Sömile)
Quebo	2502
Portlad	2750
Bosta	2798
Newark	2980
Quebo	2850
Newark	3200
Newark	3500

A F R I C A

FØREORD

Framsyninga – «Migrasjon - tonane dei bar med seg over havet» - gjev lyttarane innsikt og formidlar kjensler frå saga om migrasjonen i Noreg ved slutten av 1800-talet. Ei viktig, men sår tid då mange av innbyggjarane i landet søkte ei betre og tryggare framtid i andre land enn sitt eige. Utvandrarane, som reiste til dei lovande amerikanske præriane, bar med seg folketonar frå heimlandet, og nye folketonar og songar oppstod og vart skrivne der dei kom. Det var eit lengtande innhald og ein musikk full av draumar om det livet som var levd og det som fanst i draumen om deira nye tilvære.

Migrasjon skildrar eit liv gjennom ulike røyster farga av liknande hendingar, som mange flyktingar også lever under i dag. I desse tider er det naudsynleg at hat mot innvandrarar og aukande mistillit mot etnisk avvikande innvandrergrupper vert sett på dagsorden i høve til det allmenmenneskelege perspektivet, ikkje minst for ungdom som saknar eit historisk oversyn og kunnskap om si eiga soge. Forteljinga er også meint for dei som oppfattar innvandringa som eit trugsmål mot sin eigen kultur. Gjennom det autentiske innhaldet i songane og korleis dei har vorte framført gjennom tidene, skildrar programmet korleis utvandrarane bar med seg noko av sin kultur over Atlanterhavet.

Migrasjon er eit musikk- og forteljarprogram i fleire ulike variantar og lengder. Den lengste framsyninga er på 70 minutt, og vert vert akkompagnert av to musistarar på harmonium og strengeinstrument. Dei andre er på 35, 40 og 60 minutt og har ein musistar på piano. Framsyninga har vore nytta i mange samanhengar, alt frå turnéar i Hordaland og Sogn og Fjordane til Den kulturelle spaserstokken, USA-turnéar og ulike framsyningar elles i Hordaland. Me har også hatt førespurnadar frå andre fylke i Noreg.

Som ein visuell klangbotn, vert det synt historiske bilete som bakgrunn på scena. Bileta fungerer som ei fordjupning i utvandrarane sin situasjon både i sosiale og eksisterande samanheng. Desse bileta er integrert med scenebiletet og inngår i spelet på scena.

Voss mai 2019,
Reidun Horvei

557b
Egeret Wilse

Emigrantreisens begyndelse.

Foto: Norsk Folkemuseum

5576
Egeberetthiget 1906
Wilse Christbjørn

BAKGRUNN, IDÉ OG PRODUKSJON

Då utvandringa til Amerika gjorde seg gjeldande på 1800-talet, gav dette grobottn for ei mengde viser og dikt. Mange av visene var skrivne av bygdediktarar, men også av nasjonale diktarar som Jonas Lie og Johan Sebastian Welhaven. Amerikavisene gav uttrykk for sagn og lengt til gamlelandet. Emigrantvisene, derimot, inneheldt alt frå draumen om store kornåkrar, fløyels- og silkeklede til sentimentalt avskil med "Moder Norge". Kritiske spørjeteikn vart sjeldan stilt i desse visene, og det eigentlege livet i Amerika visste dei svært lite om, i alle høve ikkje dei fyrste som reiste.

På bakgrunn av dei sosiale og økonomiske tilhøva i Noreg kan ein skjønna betre innhaldet i emigrantvisene. Hordaland hadde fleire av gardane skrin jord og var småe, særleg Nordhordland. Eit veksande folketal gjorde at det etter kvart vart fleire munnar å metta enn ein hadde avling til. Folk ønskte seg bort frå slitet og fattigdomen, men likevel var det mange som reiste av rein eventyrlyst.

SAMANDRAG

I «MIGRASONG - tonane dei bar med seg over havet» er ei fiktiv soge men er skriva på historisk materiale. Me fylgjer me den 16-årige Olina Gjermundsdotter Seljestad frå Odda i Hardanger og den 17-årige Ananias Mellingen frå Sletta på Radøy i Nordhordland. Dei møttest i Bergen på Englandsbåten S/S Juno den 3. mai 1897 og kom til New York 19. dagar seinare. Dei utveksla adresser og reiste sidan i kvar sin retning; Olina til tanta og onkelen sin i Chesterton, Indiana, og Ananias til California for å hogga tømmer saman med bror sin Elias. I New York utveksla dei adresser og hadde korrespondanse. Etter tre år møttest dei att i Chesterton, Indiana. Venskapet vart til kjærleik, dei gifte seg og fekk ti born, men berre fem voks opp. Tapet over borna gjorde Olina sjuk og seint ein haustkveld vart ho sporlaust borte. Ananias tok hand om borna men gifte seg aldri att. Og heim til Noreg kom han heller aldri meir, - ikkje i sin generasjon. Det yngste barnet deira fekk reisa til Radøy etter konfirmasjonen og vaks opp hjå besteforeldra sine. Seinare i livet vart ho gift og fekk sjølv born, og det eldste arva huset på Radøy der Ananias i si tid var oppvaksen. På loftet finn ho ei amerikakiste som inneheld amerikabrev, dagbok og minner etter oldemora Olina frå Hardanger. Soga om Olina og Ananias vert rulla opp. Her får me høyra om korleis utvandarane bygde seg hus og levde og korleis songen og musikken vart ein større del av kvardagslivet enn heime. Alt det norske hegna dei om. Prærien var enorm og det var ikkje alltid like stort samkvem med andre enn sin eigen familie eller andre norske i nabolaget. Mange vart verande i USA og kom aldri tilbake til Noreg, medan andre reiste attende med nye erfaringar og idéar og vart ein stor ressurs for lokalbefolkninga. I Norge fekk songen, musikken og språket sine påverknadar både innan bedehusmiljø og kyrkjeliv, og fleire nye songar fekk rotfeste på Strilelandet. Mange av emigrantvisene har halde seg levande langt utover på 1900-talet, og emigrant- og amerikavisene har fått talrike melodivariantar som det er uråd å spora opphavet til.

Hordaland er eit stort fylke og folkesongen er utbreidd i vidaste forstand. Den dag i dag finn ein folkesongar i mange sjangrar, og i alt er det registrert over 7000 ulike folketonar i fylket. I 26 år har eg arbeidd mykje med desse sjangrane både i pedagogisk samanheng og gjennom konsertar og ulike framsyningar. Songar/folketonar som har vore knytt opp til emigrasjon hadde eg tidlegare ikkje fordjupa meg i. Desse visene verka sentimentale på meg og heller ikkje hadde eg godt nok historisk grunnlag for å skjønna innhaldet i dei. Dessutan hadde eg vanskar med å setja visene inn i konsertsamanheng utan at det verka påtrengande både for meg sjølv og publikum. Mange av oss har gjerne fjern slekt i Amerika, men no kjem det ikkje lenger pakkar til jol med tyggegummi og brukte klede som i eldre tider, og me dreg me oss lengre og lengre bort i minnet frå dei vanskeleg tidene på 1800-talet. Soga er snart borte.

Det måtte takast grep. Skulle eg nå fram med dette «sentimentale» innhaldet måtte eg sjølv setja meg inn i dei sosiale og økonomiske tilhøva i Noreg på den tida for å skjønna innhaldet i litteraturen betre. Her var det mykje interessant å henta. Bøker, CD-ar, protokollar, båtavgangar, interju osb vart granska og idèen om ei historisk musikkdramatisk ferd frå to små bygder i Hordaland voks fram. Det kom også vel med at eg hadde budd eitt år i Seattle og dessutan vore fleire gongar på vitjing i Midtvesten.

Eg tok kontakt med Museumssenteret i Hordaland og direktør Atle Ove Martinussen. Han ville svært gjerne ha eit samarbeid om temaet og gjerne med to framsyningar på Vestnorsk utvandringssenter på Sletta på Radøy. Det vart skrive ein intensjonsavtale med museumssenteret som kunne nyttast i høve ulike finansieringskjelder. Produksjonsperiodar i 2015-2016 vart nedteikna med premiere i 2017. Det vart også sett opp eit førebels budsjett og teke kontakt med William Hazel i Bergen kommune, då kommunen er venskapsby med Seattle by. Dette vart gjort for å byggja nettverk.

PROSJEKTSKILDRING

Det skulle arbeidast ut ei prosjektskiltring, både på engelsk og norsk for å nå ut til potensielle informantar om innhaldet, både i USA og i Noreg. I mitt forige prosjekt «DEI UREINE» hadde eg eit samarbeid med dramaturg Jan F. Öqvist, Stockholm og tok også denne gongen kontakt om eit mogeleg samarbeid. Han tykte prosjektskiltringa var spanande og takka ja. Sidan vart delen om det sceniske fletta inn i prosjektskiltringa.

Å emigrera tyder å flytta på seg, og her er det songen som er på flyttefot; «MIGRASONG-tonane dei bar med seg over havet».

MIGRASONG nynorsk

Ei scenisk amerikareise om folkesongen som norske immigrantar nytta i USA, og korleis desse songane vart påverka i det nye heimlandet.

Eit samarbeid med MUHO Utvandrarsenteret på Sletta, Radøy

Arbeidstilhøve: Hordaland fylkeskommune/Vestnorsk utvandrarsenter

Idé: Reidun Horvei

Manus: Reidun Horvei

Biletspel og dramaturgisk oppbygning av manus: Jan F. Öqvist, Stockholm

FØREMÅL

Føremålet er å setja fokus på songen som utvandarane hadde med seg til Amerika på slutten av 1800 talet og korleis desse songane utvikla seg vidare.

Framsyninga – MIGRASONG – vender seg til folk i dag for å gje innsikt og formidla ein viktig og lite påakta del av historia om emigrasjon frå Noreg for 150 år sidan. Det var ein periode då mange av innbyggjarane i landet søkte ei betre og tryggare framtid i eit anna land enn sitt eige. Utvandarane tok med seg folketonar frå heimlandet og nye songar oppstod og vart skrive der dei kom. Det vart eit lengtande innhald og tekstar full av draumar om det livet som var levd og det som fanst i fantasien om deira nye tilværet. Gjennom det autentiske innhaldet i songane og måten dei er vorte framført på gjennom tidene vil forteljinga skildra korleis melodiar og tekstar har påverka kvarandre og vorte utvikla, og i dragsuget av dette har nye songar kome til. Migrasjon vil skildra eit levevis gjennom ulike røyser, farga av situasjonen som mange flyktningar og innvandrarakar både i USA og Noreg lever under i dag.

MÅLGRUPPER

Framsyninga vender seg til folk flest i Noreg, men også til folk i innvandarmiljø i USA. Framsyninga vert framført på norsk og med særleg fokus på vestnorske tradisjonar. Det kan også verta aktuelt å utarbeida ein engelsk-språkleg versjon.

FRAMFØRING OG SCENISKE VERKEMIDDEL

Migrasjon er tenkt til vel ein times musikk- og forteljarprogram framført av ein songar/kvedar/forteljar som vert akkompagnert av to musikarar. Den visuelle klangbotnen vert eit biletspel projisert som ein bakgrunn og vil fungera som ei fordjupning av utvandarane sitt levevis. Videoprojektframsyninga, bilete og animasjonar, er integrert med scenebiletet og går i dialog med spelet på scenen. Dette vert formidla gjennom brev og dokumentasjon, som skillingstrykk, grafiske og fotografiske reproduksjonar. Migrasjon vil innehalda i alt 12 sekvensar i ein samanhengande dramaturgisk oppbygd framsyning. Den vil verta produsert av Jan F. Öqvist regissør, dramaturg og samarbeidspartnar.

SUPPLERANDE OG SCENISKE VERKEMIDDEL

Då utvandringa til Amerika gjorde seg gjeldande på 1800- talet, gav dette grobottn for ei mengde viser og dikt. Dei fleste visene var skrivne av bygdediktarar, men også mange av våre store diktarar som Jonas Lie og Johan Sebastian Welhaven. Emigrantvisene innehelt alt frå draumen om store kornåkrar, fløyels- og silkeklede til sentimental avskil med «moder Norge». Kritiske spørsmål vart sjeldan stilt i desse visene, og det eigentlege livet «over there» visste dei svært lite om, i alle høve ikkje dei fyrste som reiste. Derimot gav Amerika-visene gjerne uttrykk for sagn og lengt til gamlelandet.

På bakgrunn av dei sosiale og økonomiske tilhøva i Noreg kan ein skjønna betre innhaldet i emigrantvisene. Heime på Vestlandet hadde gardane ofte skrinn jord. Dette gjaldt særleg Nordhordland. Eit veksande folketal gjorde at det etter kvart vart fleire munnar å metta enn ein hadde avling til. Folk ønskte seg bort frå slitet og fattigdomen. Likevel var det med tungt hjarta dei forlét landet.

Utvandrarane hadde med seg sin kultur i bagasjen, og songen og musikken gav felleseige og samkjensle, noko som batt dei saman som nordmenn. Dette gjer at mange etterkomarar i dag ser på seg sjølv som norske. Mange av folketonane dei song har halde seg levande langt utover på 1900- talet, og emigrant- og Amerika-visene har fått talrike melodivariantar som det er umogeleg å finna opphavet til.

Programmet MIGRASONG er planlagt som ei framsyning der me fylgjer ein familie frå Nordhordland til Midtvesten i USA og ser korleis dei gjennom fridomen frå det gamle og tronge klassesamfunnet heime fekk utfalda meiningane sine og realisera draumane sine til velstand i USA. Dei opplevde at songen og musikken vart ein større del av kvardagslivet enn heime i Noreg, kanskje fordi livet etter kvart vart lettare for dei. Mange vart verande i USA, medan andre kom heim att med nye erfaringar og idear og vart ein stor ressurs for lokalsamfunnet. Songen, musikken og språket fekk sine påverknadar både innan bedehusmiljø og kyrkje og fleire nye songar fekk for eksempel rotfeste på Strilelandet.

Hovedscenen vår er Emigrantkyrkja på Utvandrarsenteret, som i si tid vart bygd av norske emigrantar i Nord-Dakota rundt hundreårskiftet.

Alle nordhordlandskommunane vil elles få tilbod om framsyninga.

Det finst mykje godt biletmateriale frå migrasjon på Utvandrarsenteret i Radøy. Dessutan er det fleire andre arkiv som ein kan nytta seg av, til dømes fotosamlingar på Vestlandet og i Noreg elles.

Reidun Horvei

Folkesongar i Hordaland fylke

MIGRASONG english

A staged emigration to America: the folk songs used by Norwegian emigrants to the USA, and how they changed in the new home country.

In collaboration with MUHO The Western Norway Emigration Centre, Sletta, Radøy

Working relations: Hordaland County/ the Western Norway Emigration Centre

Concept: Reidun Horvei

Script: Reidun Horvei

Visual background, script dramaturgy: Jan F Öqvist, Stockholm

OBJECTIVE

The objective is to focus on the songs that emigrants took with them to America in the late Nineteenth century and how they later developed.

The performance MIGRASONG is intended for modern day audiences. It aims to shed light on an important, yet neglected part of the history of emigration from Norway 150 years ago. This was a period when many inhabitants were seeking a better and more secure future in a country other than their own. The emigrants took folk tunes from home with them, and new songs came into being where they settled. These were songs of longing – music full of dreams of the lives they had lived and images of the new life awaiting them.

In presenting the authentic contents of the songs and the ways they have been sung over time we shall see how tunes and words have had an effect on each other, and how this in turn has resulted in new songs. Migrasong will describe a way of life through a variety of voices, tainted by the situation, which many refugees and other immigrants experience today, in the USA, Norway and elsewhere.

TARGET AUDIENCE

The performance is intended for a general audience in Norway and for immigrant communities in the USA. It is in Norwegian and in particular focuses on western Norwegian traditions. It would be possible to develop an English language version.

PERFORMANCE AND STAGE DEVICES

Migrasong is designed as a program lasting a little over one hour. It involves music and narration by a traditional singer, accompanied by two instrumentalists.

Visually, a series of scenes is projected as a background, giving the audience a more detailed look into the lives of emigrants. Video, photos and animation are integrated with the stage performance – graphic and photographic reproductions, letters, documents and broadsheets.

Migrasong will contain a total of twelve sequences in a dramaturgically constructed performance, produced by Jan F Öqvist, director, dramaturgy and collaborative partner.

SUPPLEMENTARY AND STAGE DEVICES

As emigration to America gained momentum in the nineteenth century, it provided a fertile ground for songs and poetry. Local poets wrote most of the songs, but great lyricists such as Jonas Lie and Johan Sebastian Welhaven contributed some of them. Topics of emigrant songs ranged from dreams of huge cornfields and garments of silk and velvet to sentimental farewells with 'Mother Norway'. The texts rarely asked critical questions, and what real life was like "over there" was a mystery, at least to the first emigrants. Many songs expressed a longing for home and the "old country".

The backdrop of social and financial conditions in Norway at the time is the key to understanding the contents of the emigrant songs. At home in western Norway soil was poor, particularly in the northern part of the county. As the population grew there were more mouths to feed than the harvest could cope with. People longed to get away from toil and hardship. Even so, it was with heavy hearts they left their homes.

The emigrants took their culture with them. Songs and tunes bound them together in a community spirit, and these lives on today in distant descendants who still consider themselves Norwegian. Many of the folk tunes they sang then stayed alive well into the twentieth century, and it is impossible to trace the source of the numerous melodic variants of these songs of America.

The design of MIGRASONG is to follow a family from northern Hordaland to the American Midwest, seeing how, free from the constrictions of the class society back home, they were able to live out their dreams and acquire wealth and fortune in the USA. They found that music and singing was a larger part of their new life than at home, perhaps because things became easier as time passed. Many stayed in the USA, while others returned to Norway with new experiences and ideas that were great resources for their local communities. Songs, music and language were all influenced, and numerous new songs were incorporated into the repertoire of church and prayer house alike.

Our main stage is the Emigrant Church at the Emigration Centre, originally built by Norwegian emigrants in North Dakota around 1900. At the Emigration Centre in Radøy there is a wealth of photographic documentation of migration. There are also several other archives with similar material, both in western Norway and elsewhere in the country.

Reidun Horvei

Folk Singer in Hordaland County

PREMIERE OG TURNÉAR

Hordaland Fylkeskommune

VÅR 2018

- 11. februar. **Sletta, Radøy** MuHo Vestnorsk Utvandrarsenter, Emigrantkyrkja, Radøy Atle Ove Martiniussen. **Premiære**
- 13. februar. Voss /Voss bibliotek Voss Kulturhus Inger K. Dyrnesli
- 14. februar. Ulvik/Haugesenteret, Ulvik. Kontaktperson: Anne Marit Lekve Ragnhild Nabben
- 15. februar. Kvinnherad/Bygdelaget i Åkra, kontaktperson Lars-Erik Tjeldflåt
- 16. februar. Odda/Odda DKSS. Kontaktpersonar: Lage Thune Myrberget Else Marie Sandal
- 18. februar. Røldal/Odda DKSS Røldal. Kontaktpersonar: Lage Thune Myrberget Else Marie Sandal
- 20. februar. Ullensvang, Hardanger folkemuseum. Kontaktperson: Inger Sekse
- 21. februar. Jondal ungdomshus. Kontaktperson: Anne Karin Stormyr
- 22. februar. Ullensvang Krossvoll, Lofthus. Kontaktperson: Inger Sekse
- 25. februar. Granvin, Trudvang. Kontaktperson: Marit Askeland
- 27. februar. Kvam Kabuso. Kontaktperson: Kristin Andresen Soldal

VÅR USA 2018

- 30. april: Bergen
- 1. mai: avreise Seattle
- 2.mai: lydprøve på the National Nordic Museum
- 6.mai: The National Nordic Museum
- 7. mai: avreise Minneapolis
- 8. mai: Norway House, Minneapolis
- 9. mai: Pioner Care Home, Fergus Falls
- 10. mai: Hjemkomst senteret, Fargo, Morehead
- 11. mai: South Dakota public broadcasting, Sioux Falls
- 12. mai: Redlin Art Center, Watertown, SD
- 13. mai: Norwegian Heritage Week, Thief River Falls
- 14. mai: avreise Watertown
- 17. mai: Sons of Norway Lodge, Watertown
- 20. mai: heimreise
- 21. mai: Bergen

HAUST 2018

- 7. og 8. september: Musikalske prøvar og oppfriskeing av regi, Sletta
- 9. september Sletta: Emigrantkyrkja, Radøy, **Ny-premiere** Sletta: Kontaktperson: Lena Eikeland Kutschra
- 11. september Fjell, Sotra: Kontaktperson: Anna Øvretveit
- 12. september Strandvik, Fusa: Kontaktperson: Egil Samnøy
- 13. september Bergen: Sjøfartsmuseet: Kontaktperson: Lilli Marie Ingvaldsen
- 14. september Fedje: Fedje fleirbrukshallKontaktperson: Charlotte Lilleheil
- 17. september Austrheim: Austrheim folkebibliotek. Kontaktperson: Kari T. Utkilen
- 18. september Masfjorden: Sandneskaffen (Austfjordvegen 2726. Kontaktperson: Frank Kvinge
- 19. september Askøy: Herdla Museum: Kontaktperson: Gunnar Furre.
- 20. september Osterø: Hamre kyrkje. Kontaktperson: Trent Trent Loring Bruner/Jenny Eikeland
- 21. september Meland: Nordhordland folkehøgskule, Frekhaug, kontaktperson: Einar Vatne
- 23. september Eidfjord: Eidfjord kinosal, kontaktperson: Lisbeth Bygstad
- 24. september: Levering av utstyr på Fylkeskommunen og leigebil

VÅR 2019

29, 30 og 31 mars Reise, prøvar og gjennomkøyring, Hotel Alexandra, Loen

31. mars Innvik: Innvik kyrkje, kontaktperson: Anna Marie Skogli Vatnamo

1.april Horningdal: Smia kommunehuset: Kontaktperson: Oline Løvlid

2. april Bremanger: Svelgen omsorgssenter: Kontaktperson: Bodil S. Edvardsen

3. april Viksdalen: Kontaktperson: Magne Vivelid

4. april Hyllestad: Hyllestad kyrkje, Kontaktperson: Britt Inger Skaar

5. april Vik, Vik bibliotek: Kontaktperson: Jens Brekke

6. april Askvoll: : Holmedal kyrkje: Mona Svendsen

7. april Retur: Førde-Voss-Bergen

Utvandrarane sin songskatt

– Songen og musikken var kanskje noko av det viktigaste emigrantane bar med seg over havet.

► MIGRASONG

– Eg har nok visst om dei gamle folketonane og songane som utvandrarane tok med seg til USA, men eg har ikkje brukt dei noko særleg, seier Reidun Horvei.

– Dei var ofte så sentimentale og syrgjelege, fulle av lengten

etter det dei hadde reist i frå, og så hadde eg ikkje nokon samanheng å setja dei inn i. Men det har eg no.

Utvandringscenteret

Under arbeidet med framsyninga Dei ureine, eit song-, historie- og biletprogram om dei leprasjuka og deira lagnad, kom Reidun Horvei i kontakt med Vestnorsk utvandringscenter på Sletta på Radøy.

– Der står det ei emigrantkyrkje, akkurat lik dei du finn i dei norske emigrantmiljøa i USA. Det lukta til og med likt inne i kyrkja! ler Reidun.

Denne oppdaginga var starten på eit fleirårig arbeid som no endeleg har munnna ut i

framsyninga Migrasjon – tonane dei bar med seg over havet. Det ser Museumssenteret i Hordaland, MuHo, som har tinga denne framsyninga, med støtte frå fylkeskommunen. Premieren skal vera på Sletta mandag 12. februar. Kvelden etter kjem framsyninga til Voss bibliotek, og kvelden etter der igjen er det Ulvik sin tur. Sidan går det slag i slag gjennom Hardangerkommunane.

– Det vert 10-11 framsyningar no, og like mange til hausten, seier Reidun. Går alt som planlagt, skal framsyninga også til Seattle i byrjinga av mai.

Oppdikta historie

Reidun har skapt ei truverdig

ramme rundt soga om dei norske emigrantane og songane dei hadde med seg over havet mot vest.

– Eg fortel om 16 år gamle Olina Seljestad. Ho voks opp på skysstasjonen Seljestad, men som den eldste i syskenflokket – og det var det mest vanlege – fekk ho lov til å reisa til tante Brita og onkel Sverre i Chesterton, Indiana. Den 3. mai 1887 kom ho til Bergen og gjekk ho ombord i Englandsbåten. Ombord på båten treffe ho den eitt år eldre Ananias Mellingen frå Radøy. Han skulle til California for å hogga tømmer. I England gjekk dei ombord i SS Uno. Olina hadde med seg ferdaskrin med turkakkjøl, flatbrød, ei flas-

ke med vatn frå fossen heime, sysaker, salmebok og bibel. Alt slikt som foreldra meinte ho trong på den lange reisa. Dei to ungdomane fekk god kontakt på vegen over Atlanteren, fortel Reidun. Utan å seia for mykje, kan ho røpa at framsyningane fylgjer dei to hovudpersonane frå båtturen i 1887 og livet ut.

Sjølv om forteljinga er fiksjon, byggjer alt på grundige studiar av historisk materiale. Alt er korrekt.

Songane

Emigrantane hadde berre lov å ha med seg bagasje med ei samla vekt på 75 kg, men songane og historiene heimanfrå vov ingen ting.

VIKTIGE GJENSTANDAR: Reidun Horvei syner biblioteksjef Inger Karin Dyrnesli nokre av dei viktigaste gjenstandane til Olina Seljestad. Dei omfattar mellom anna ferdaskrinet, Bibelen og sundagsshatten.

– Eg har nok visst om dei gamle folketonane og songane som utvandrarane tok med seg til USA, men eg har ikkje brukt dei noko særleg.

Reidun Horvei

Heimlengten sleit i dei fleste, og lengten etter foreldre og sysken, heimstaden og alt det kjende kunne sitja i emigrantane i årevis. Mange fekk heller aldri oppleve det store eventyret, men sleit livet ut under minst like stakarslege kår som det dei hadde reist frå. Derfor vart også songane ofte så fulle av sentimental lengt,

og det var særleg dei salmane og songane som målbar denne lengten som vart dei mest populære og brukte. Medan Reidun gjorde fram-syninga Dei ureine saman med ektemannen Ole Didrik Lærum, har ho to musikarar med seg på scena denne gongen. Det er gitarist Øyvind Lyslo og pianist og kantor Per Inge Hove. Musikken som vert fram-

ført er bygd på folketonar og songar emigrantane hadde med seg og nye som vart laga «over there». Lyslo og Hove har arrangert musikk og akkompagnerer Horvei. Eit biletspel som fylgjer historia, fungerer som ein bakgrunn og som ei utdyping av utvandrarane sitt levevis. Biletspelet går saman med tim atmosfære. Bileta er tilrettelagde av Steffen André Hagen, og Tore Nysæther har regien.

Oppe i tida

Det er stor interesse for alt som handlar om slekt og historie, om kven me er og kvar me kjem frå. Det merkar også biblioteksjef Inger Karin Dyrnesli. Dei tilsette får stadig spørsmål om lokalhistoriske bøker,

ættesoger og anna historisk materiale som kan setja bibliotekgjestene på sporet etter si eiga fortid. Også fjernsynsseriar der tem-maet er kven me er og kvar me kjem frå, syner seg å vera særdeles populære.

► **Nils Kvamsdal**
nk@avisa-hordaland.no

Tekstar om liv og død

Ingen veit korleis ein vil reagere når ein får vita at ein skal døy. Siri Økland fortel korleis ho har reagert.

TIL BIBLIOTEKET: Siri Økland.

► **BOKKVELD**

Tysdag kveld kjem Siri Økland til Voss bibliotek for å snakka om boka si Det står til liv. Gjennom korte tekstar og egne svart-kvittfoto skildrar ho korleis livet ser ut når ein veit at ein skal døy. Det er meir enn 13 år sidan Økland fekk kreftdiagnosen. Tekstane vart i fyrstninga publiserte på Instagram, med tilhøyrande foto, og mange har fylgt og lese dei openhjartige, men stillferdige tekstane der. Då det vart klart at det skulle verta ei bok av det, omarbeidde og utvida Økland tekstane. Boka er gjeven ut på Samlaget, og forlaget omtalar Økland sine tekstar som «både nådelause, stillferdige og vakre og inviterer lesaren til å tenkje over sitt eige liv. Ved at dei så ope snakkar om døden, trer glede, sorg og styrke tydelegare fram».

Siri Økland er utdanna litteraturvitar. Ho er journalist, bur i Bergen og er gift trebarnsmor. Økland samtalar om livet, tekstane og boka med biblioteksjef Inger Dyrnesli. Undervegs vert også ein del av fotografia frå boka synte fram.

► **Nils Kvamsdal**
nk@avisa-hordaland.no

Salmekveld med litt av kvart

Kantor Magnus Kløften byr på ein rikholdig meny i Vangskyrkja 7. februar.

► **SALMEKVELD**

Nyare salmar, negro spirituals, song- og gitarduett, Voss kantori, allsong. Magnus Kløften har laga eit tett pakka program for den fyrste salmekvelden dette året. Nokre av dei nyare salmane i den nye salmeboka har fått ein eigen bolk i programmet. Meininga er at kyrkjelyden og andre gjester i kyrkja denne kvelden skal får gjort seg meir kjende og fortrulege med desse nye tekstane og tonane. Ein annan bolk går på negro spirituals og på korleis denne amerikanske tradisjonen har påverka heile vår vestlege musikkultur. Ekteparet Anne

Siri Bauthus Undeland (song) og Olav Undeland (song og gitar) er gjesteartistar denne kvelden. Kva songar dei har på programmet er førebels ikkje kjent. Voss kantori er med, både som forsongarar og med ei eiga koravdeling. Som vanleg under leiing av Magnus Kløften, som både er dirigent, pianist og organist denne kvelden – i tillegg til å ha det musikal-ske ansvaret for salmesongkvelden. Han har fått med seg Tril Schou Johansen som konferansier, og kanskje let ho seg lokka fram på med litt fløyte-spel òg. Det er gratis inngang, men det er frivillig kollekt ved utgangen. Tilskipar av salmesong-kvelden er Voss sokn.

► **Nils Kvamsdal**
nk@avisa-hordaland.no

(<http://dt.emediate.dk/ea?camp=506614;cu=3532;no=595987;ty=ott;uid=9288a030-7c8e-11e9-b6ea-5254001231f8>)

FOLKEMUSIKK (<http://www.ballade.no/sak/category/folkemusikk/>) / KUNSTMUSIKK (<http://www.ballade.no/sak/category/kunstmusikk/>)
ANMELDelse (<http://www.ballade.no/sak/type/anmeldelse/>)

Toner til folkevandring (<http://www.ballade.no/sak/toner-til-folkevandring/>)

På en forblåst slette på Radøy fikk jeg høre sanger om utvandring til Amerika – toner som mine egne slektninger kanskje sang, skriver Maja Skanding.

Migrasjon – tonene del bar med seg over havet, © Vestnorsk utvandringssenter

Av Maja Skanding (<http://www.ballade.no/sak/author/maja-skanding/>)

Emigrantkirken på Radøy i Nordhordland er det perfekte sted for premieren på konsertforestillingen *Migrasjon – tonene del bar med seg over havet*, av og med sanger Reidun Horvei. Kirken er del av en hel liten prærielandsby, hentet fra Minnesota og bygget opp igjen som en del av museet Vestnorsk Utvandringssenter på Sletta, et sted som i sin tid opplevde stor emigrasjon. Interiøret i den lille kirken er unorsk, med veggplater i behandlet tre, vitte i taket og røde fløyelsputer på kirkebenkene. På dem ligger gamle salmebøker på både norsk og engelsk. Jeg kommer straks i stemning.

Migrasjon er gjennomkomponert og gjennomregissert. Historiske fakta flettes inn på en ikke-påtrengende måte, og det er god balanse i det visuelle materialet. Teksten trenger å få sagt seg litt, Horvei har behov for mye suffil. Formidlingen hadde ikke tatt skade av mer bruk av manus på scenen, for eksempel i scener der Horvei uansett har et fotoalbum eller en salmebok i hånden.

Denne typen fortellende konserter med kulturformidlingsintensjon kan lett få et preg av forelesning, med kunstige overganger og middels ambisjonsnivå for den musikalske biten. Under *Migrasjon*, derimot, får talte og sunge ord virke sammen med spilte og sunge toner på en slik måte at kvelden stort sett oppleves som ett helhetlig kunstnerisk produkt.

Den pedagogiske intensjonen kommer ikke i veien for de kunstneriske ambisjonene bortsett fra ved et par anledninger. Når Horvei i begynnelsen av forestillingen blir oppringt på mobilen av en person som snakker arabisk, og lærerret i bakgrunnen viser projeksjoner av et bølgende hav, føles assosiasjonen til dagens flyktningkriser for åpenbar. Kanskje hadde denne koblingen blitt mer virkningsfull dersom vi fikk oppdage den selv? Olinas skildringer av luktene og slåsingen ombord i Amerika-båten, betraktningene om alle som døde underveis og hvor redd hun er, er tilstrekkelig for at tankene våre skal flytte seg til nåtiden. Det avsluttende nummeret der Horvei går ut av rollen for å synge en somalisk sang hun har lært av noen flyktningjenter på Voss, virker også litt påsydd i en ellers skreddersydd forestilling.

Det er vanskelig å lage kunst om flyktningkrisen. Perspektivet kan fort bli for akdimensjonalt og publikum kan lett føle seg undervurdert. Under en performance på Galleri 3,14 i Bergen for et par år siden ble jeg plassert i en liksom-båt foran en projeksjon av et bølgende hav sammen med en gruppe mennesker mens en skuespiller skrek til oss i en ropert. Denne banale måten å snu ting på hodet på opplevdes for meg som et skrekkeeksempel på politisk kvasikunst: Den ga ingen finurlige perspektiver, ingen nye følelser jeg virkelig måtte tenke meg om for å bli klok på eller sette ord på.

Les også: [Musikalske fortellinger om flerkultur](http://www.ballade.no/sak/musikalske-fortellinger-om-flerkultur/)
(<http://www.ballade.no/sak/musikalske-fortellinger-om-flerkultur/>)

I denne sammenheng har det blitt utformet et utførlig programhefte. Det er en god idé, slik havner ikke musikken i skyggen av ordene. Heftet inneholder flere korte tekster, blant annet en der Horvei trekker en parallell mellom radøyværing som emigrerte til Midtvesten og polakker som har bosatt seg på Sletta og jobber i industrien på Radøy. Begge grupper har søkt arbeid i et nytt land for å sende penger til familien i hjemlandet. Horvei skriver også om viktigheten av å bevare en bit av sin egen kultur når en flytter, for eksempel i form av fargespill og viser til Fargespill og deres brobyggerfunksjon.

De tre musikerne er et godt team, og arrangementene til Lyslo og Høve er fine og akkurat passelig foresegjorte. Det er stor variasjon i det musikalske materialet, med alt fra vuggesang til salme til satirisk vise. Programheftet er det trykket mange sangtekster, bære noe av innholdet fremføres denne premiekvelden. Til den humoristiske visen *Oleana*, som handler om Ole Bulls mislykkete forsøk på å bygge et nytt samfunn i Amerika, er det allsang.

Horvei er fylkesmusiker i Hordaland, og har latt seg inspirere av de mange utvandrerhistoriene fra fylket. Hun forteller historien om tenningen Oline fra Hardanger, som pakker ferdaskrinet sitt og setter kursen mot Amerika. På båten møter hun Ananias fra Sletta, som lærer henne engelske fraser underveis. Mange år senere blir han hennes ektemann, etter at de først havner i ulike deler av det nye landet.

Et enkelt kostyme og noen få rekvisitter er nok for å skape historisk koloritt: Knappestøvler og en gammel kiste gir ekstra liv til fortellingen. Organist Per Inge Høve har med seg et bærbart harmonium som ser ut som en gammel koffert før han i en håndvending slår det ut på scenen. Gitarist Øyvind Lyslo spiller også banjo og mandolin. Vi får høre drømmende viser om det lovede landet i vest, vuggesangen etter en savnet mor, salmer som gir et trygt holdepunkt i den nye tilværelsen og annet musikalsk materiale som vitner om omfattende research-arbeid.

Historien Horvei forteller om kisten hun fant på loftet til bestemor – full av bilder, brev og dagbøker som har vært materiale for fortellingen – er nok for god til å være sann, men det er ikke så nøye. Etter hvert som Horvei reiser på turné i Hordaland, veksler kanskje den lokale referansen med Ananias fra Sletta fra spillested til spillested, slike kunstneriske friheter har også en funksjon idet de gir nærhet til publikum. Et fint aspekt ved fortellingen er at den har et barns perspektiv – slik kan en legge vekt på de underlige, små observasjonene som ikke er åpenlyst avgjørende for fortellingen, men kanskje viktige for oss likevel.

Les også: [Lyden av godt naboskap](http://www.ballade.no/sak/lyden-av-godt-naboskap/)
(<http://www.ballade.no/sak/lyden-av-godt-naboskap/>)

Horvei har tidligere vist at hun er dyktig til å tenke dramaturgisk, for eksempel på forårets julekonsertturné *Vinternatt*, der hun sammen med pianisten Inger-Kristine Riber bygget opp en konsert der fortellinger om juletradisjoner i hordalandsbygdene var tema. Fortellingene ble formidlet både gjennom oppleste stubber og gjennom kjente og mindre kjente julesanger. Akkurat som på denne konserten skaper Horvei enkelt, men virkningsfullt en ramme og samler publikums oppmerksomhet, med en klar formidlingstanke mot dem hun opptrer for.

si Foto: Nikolaj Mikolajczyk

historier om mennesker på flukt og på vandring.

Her står vi overfor nok et eksempel på hvor nyttig det kunne vært å i større grad integrere musikk og estetiske fag i annen undervisning.

En trenger ikke å ha vært på mange skolekonserter i sitt liv for å lukte DKS-potensialet i denne konsertforestillingen. Med litt komprimering og alderstilpassning ville den nok fungere godt på ungdomsskole- og videregående nivå – aller helst i kombinasjon med et større undervisningsopplegg, ikke kun som enkeltstående innslag.

Kunstens rolle i dette dannelsesopdraget står også klarere for meg etter denne konserten. Takket være museer og arkiver har vi konkrete uttrykk som brev, bilder og sanger – kulturelle resultater av folkevandring som er med på å fortelle historier om samfunnet vårt og hvordan det har utviklet seg. Dette materialet kunne flere utavere ta i bruk. Kunsten har en oppgave når det gjelder å formidle det kulturelle tilknyttet historiene. Denne kvelden har vi fått høre lyden av mennesker på vandring.

Publisert: 22. 3. 2018

Del:

Like 0

FAKTA

Emigrantkirka, Vestnorsk utvandringssenter, Radøy

Søndag 11. februar 2018 kl. 19

Migrasjon – tonene del bar med seg over havet

Medvirkende:

Reidun Horvei – sang og fortelling

Øyvind Lyslo – strenginstrumenter

Aasen i dag

Fatige og rike er alle i Dauden Like.

■ Tilskipingar

Slektsgranskning i Ulvik
Ulvik sogelag startar gruppe for slektsgranskning, torsdag kveld i biblioteket.

Granvin Mlsjonslag
Ettermiddagssamling torsdag i Mælandshagen.

Isfiske-meisterskap
Fylkesmeisterskap på isen på Lønavatnet laurdag. Frammøte ved Smalahovetunet.

■ Møte

Voss kommune
Kommunestyret har møte torsdag i kommunestyresalen, Tinghuset.

Norsk samferdsle
Storingsrepresentant Nils T. Bjørke deltek på ope møte om norsk samferdsle, torsdag kveld i Voss kulturhus.

Voss kommune
Partssamansett utval har møte fredag morgon i kommunestyresalen. Fellesnemnda har møte fredag føremiddag i kommunestyresalen.

Vossestrand Pensjonistlag
Årsmøte fredag føremiddag.

Vil ha fortgang i Gamle kinoen

➤ **VOSS.** Gamle kinoen skal rustast opp, men sidan september 2016 har det ikkje skjedd nokon ting. Det vil Linda Merkesdal ha ei endring på. Til kommunestyremøtet i dag, har Linda Merkesdal (Ap) levert ein interpellasjon til ordførar Hans-Erik Ringkjøb. Merkesdal opnar sitt spørsmål med å gjera greie for dei vedtak som vart fatta i samband med den planlagde bygginga av Voss kulturhus i 2007. Då vart oppgradering av Gamle kinoen definert som eit andre byggjesteig. I den gjeldande kulturplanen er «Voss kulturhus og Gamle kinoen» både omtalt som «ein sentral plass i utviklinga av Voss som lokalsamfunn og kulturkommune» og som ein «kompetansebase for kulturproduksjon». Det sentrale tiltaket i kulturplanen er å «ta initiativ til å utvikla lokal scenekunst gjennom å nytta gamle kinoen som base for lokale kunst- og kulturproduksjonar». Merkesdal skriv i interpellasjonen at ei arbeidsgruppe med representantar frå kommunen og lagslivet har vore i arbeid sidan 2013, og at det i juni 2016 vart gjennomført ein idégugand med brei deltaking frå lagslivet. Men der stogga det. Sidan september 2016, har arbeidet stogga heilt opp. «Kva kan ordføraren gjera for å få fortgang i dette viktige prosjektet for kulturbygda Voss?» spør Linda Merkesdal.

BREV HEIM: Etter tre månader, får endeleg foreldra til Olina det fyrste livsteiknet frå dottera. Reidun Horvei les, medan det er hagditi i bestestova.

Migrasjon – ei søge om

Ei sterk og rørende historie om mennesket sin kamp for å ta vare på sine egne.

➤ **UTVANDRARHISTORIE**

Reidun Horvei er i full gang med fyrste halvdel av turneen med den musikkdramatiske framsyninga Migrasjon – tonane dei bar med seg over havet. Etter premieren på utvandrarsenteret på Radøy og framsyningane på Voss og i Ulvik, fatar ho og musikarane Øyvind Lyslo og Per Inge Hove no Hardanger og Sunnhordland på kryss og tvers fram til tysdag 27. februar – då det er kvemningane sin tur. I september startar trioan opp att, då er det Nordhordlandskommunane og kommunane rundt Bergen som står for tur.

Harde tider

Slutten av 1800-talet markerte høgdepunktet på den norske utvandringa til Amerika. Totalt var det meir enn 800.000 nordmenn som forlet heim og fedreland med draumen om å skapa eit betre liv på den andre sida av Atlanteren. Store barneflokkar kombinert med skrikande fattigdom, arbeidsløye og eventyrlyst, gjorde at barnefamiljar, einslege unge og gamle gav seg i kast med den bokstaveleg talt livstrugande og langvarige ferda ombord på overfylte dampskip. Ei ferd der dei mange som vart stua inn på 3. klasse under dekk ikkje hadde det stort betre enn på slaveskipa som herja

kystane i Afrika eit hundreår og to tidlegare.

Set stemninga

Det er denne tida og denne situasjonen som er bakteppe for Reidun Horvei si sterke og flotte framsyning. Og Reidun maktar å dra oss som tilhøyrar og sjåar inn i dramaet som utspelte seg i mange heimar – ikkje minst her på Vestlandet. Gjennom dei to ungdomane Olina Seljestad frå Røldal og Ananias Mellingen frå Radøy, levandegjer ho draum og røyndom, fiksjon og historiske fakta på ein framifrå måte.

Som foreldre er det ikkje vanskeleg å forstå den hjareskjevende kampen som låg bak avgjerda om å bryta opp og kasta seg hovudstups ut i det ukjende og farlege, eller å senda den fyrstefødde – som gjerne berre var

barnt – aleine ut i det uvisse. Og det kunne gå månader eller år før ein fekk det minste livsteikn frå dei som reiste. Alle kom då heller ikkje levande frå reisa og den fyrste tida i det lova landet. Der fattigdom og naud herjar, plar ikkje livstrugande epidemiar og smittsame sjukdomar liggja på latsida.

Vakker

Migrasjon er ei sterk og vakker framsyning. Biletspillet på bakveggen står opp under dei sterke historiene og dei vakre songane – kjende som ukjende. Mange av dei tonesette av Reidun sjølv, og framførte av ein særdeles dugande trio: Øyvind Lyslo på gitar, mandolin og banjo og Per Inge Hove på belgogelet hamonium. Tore Nysæther er ansvarleg for regien, samstundes som han har

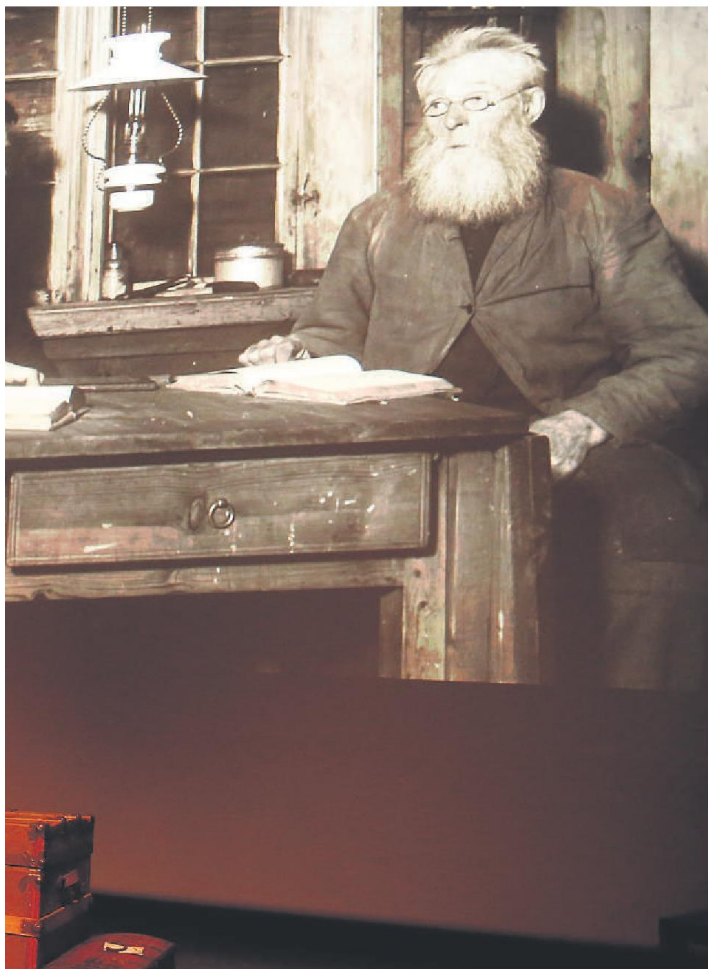

FOTO: NILS KVAMSDAL

den evige lengten

utvikla tekstdelen saman med Reidun Horvei.

Som tittelen fortel, handlar Migrasjon i stor grad om musikken. Både om den utvandranane tok med seg heimanfrå, og som dei treiv til i sorg og glede, og om musikken dei oppdaga over there. Slik lærer Olina seg ein indiansk voggesong i møtet med ei ung mor av urfolket.

Genistrek

Olina og Ananias forsvinn frå kvarandre etter kaoset i New York hamn og den nokså nedverdige kjøtkontrollen på Ellis Island. Ein kontroll ein kvar måtte gjennom for å verta godkjend som immigrant. Ikkje uventa finn dei kvarandre att fleire år seinare, vert gifte og får 10 born – der berre halvparten lever opp.

Soga om Olina og Ananias får

ingen lukkeleg slutt. Og sjølv om draumen om gamlelandet levde i dei livet ut, fekk ingen av dei sjå att alle og alt dei lengta etter.

Og det er her Horvei og Ny-sæther gjer vrien som lyfter Migrasjon frå å vera eit historisk biletspel om den norske utvandringa til å verta ei universell historie som er minst like aktuell den dag i dag. Med dramatiske bilete av overfylte flyktningebåtar, minner Reidun oss om at også i dag flyktar millionar av menneske frå naud, krig og livsfare.

Og draumen er den same til alle tider: Draumen om å skapa ein trygg og god kvardag for alle sine. Men lengten etter det dei forlet, ber dei med seg i hjarta.

► **Nils Kvamsdal**
nk@avisa-hordaland.no

KJØTKONTROLLEN: Alle ombord i Amerikadamparen vart utstyrte med eit skilt rundt halsen, der namn og nummer stod. Så venta ein sjekk dei gamle hestehandlarane verdig.

Schau Johansen spør om Lebensborn-monument

Høgre-representanten Irl Schau Johansen meiner for mange vossingar ikkje kjenner vår lokale krigshistorie. Det vil ho gjera noko med.

► VOSS

Schau Johansen meiner den generelle kunnskapen om og kjennskapet til vår lokale krigssoge er for liten. «Kjennskap til eiga historie kan vere med på å hindre at ting gjenetek seg. Det kan gje større forståing for kva folk som kjem hit frå krigsherja område, har vore gjennom», skriv Høgre-representanten i ein interpellasjon til kommunestyremøtet i dag.

Lebensborn

Det Schau Johansen spesielt er oppteken av, er den manglande kunnskapen om tyskarane sin Lebensborn-institusjon på Stalheim under krigen.

Lebensborn einetragener Verein var ein tysk nazistisk velferdsorganisasjon som vart starta før andre verdskrigen. Oppgåva var å ta vare på ugifte mødrer som hadde fått born med tyske soldatar, aller helst frå SS. Også rasereine born fødde utanfor ekteskap skulle takast vare på innanfor Lebensborn-programmet, med tanke på seinare adopsjon av godkjende tyske og rasereine foreldre. ideen var å odla fram ein reinast mogleg arisk rase. Det var Heinrich Himmler, Reichführer SS, som etablerte Lebensborn-programmet i 1935, organisert under Sentralkontoret for rase og busetnad (RuSHA). Kontoret fekk ei norsk avdeling i 1941.

I Noreg låg det ni slike Lebensborn-heimar. Den nest største av desse låg på Stalheim turisthotell. Heimen vart etablert i 1943 og hadde plass til 100 born.

Aktuelt

I interpellasjonen skriv Schau Johansen litt om dei tilhøva som møtte dei fyrste som kom til Stalheim då krigen var slutt. Tilhøve som, saman med mobbing gjennom heile oppveksten, har prega mange

MONUMENT: Dette monumentet, med tittelen *Noen har glemt meg*, er reist utanfor ein av dei andre Lebensborn-heimane. FOTO: EINAR BANGSUND

av dei som var Lebensborn-ungar resten av livet. «Mange av dei fekk aldri noko oppreisning for lidingane dei gjekk gjennom», skriv Schau Johansen.

«Å vere krigsbarn, noko som stort sett inneber at far kjem frå okkupasjonsmakta, er ikkje noko lettare i dag enn det var i 1945. Det er mange stader i verda der dette er ei svært aktuell problemstilling i dag», står det i Schau Johansen sin interpellasjon.

Monument

Lokalpolitikaren i Voss Høgre meiner Voss er i ferd med å gloyma Lebensborn-ungane som vart fødde her. Dette ber ho no ordføraren vurderer tiltak for å retta opp i. Det viktigaste er å få reist eit monument som eit synleg teikn på at kommunen ber om orsakning for at borna ikkje vart tekne godt nok vare på då frenden var eit faktum, og for måten storsamfunnet behandla mange av desse på i åra etter krigen.

Schau Johansen ber også ordføraren syta for at lokal krigshistorie vert eit fast tema for alle elevar på eit fastsett klassetrinn i barneskulen, slik at den lokale krigshistoria ikkje vert gloymd, og ho ber ordføraren oppmøda dei lokale musea om å setja vår del av krigssoga på dagsorden.

► **Nils Kvamsdal**
nk@avisa-hordaland.no

■ Kultarbeite

Har du eit arrangement som bør i kulturbeite? Send e-post til redaksjon@avisa-hordaland.no

Kunstvandringa på Voss, Uttrågata 19, har utstillinga Uten rammer – bilete og kunst på snor – ståande fram til påske. 10 medlemmer delte med måleri, trykk, bilete og handverk. Ope torsdag, fredag og laurdagar.

FEBRUAR

15. Gamejam/spelutvikling i Voss bibliotek.

17.-18. Workshop i breakdance med Stig Paa. Voss danseskule.

21. Voss filmklubb: In between.

21. Morsmålsdagen. Dikt av Olav H. Hauge på ulike språk. Ulvik folkebibliotek.

22. Gamejam/spelutvikling i Voss bibliotek.

26.-2. mars. Japanveke i Voss

bibliotek, med haiku-verkstad, Japan-kveld, dataspel, quiz, litteratur, film og utstillingar.

27. Gamaldans i Hallen. Voss Spelemannslag og Voss ungdomslag.

28. Senioruniversitetet, Vossasalen på Park Hotel Vossevangen: Medarbeidar i naturredaksjonen i NRK Helge Søfteland: Kunnskapsdø i ei opplyst tid.

28: Vonheimsbasaren.

Aasen i dag

Ein kann fara kvart ein vil, ein fer ikkje frå seg sjølv.

Tilskipingar

Rydding av plast og bos
langs Vangsvatnet. i ettermiddag. Tilskipar: Naturvernforbundet, Voss Naturvernlag. Oppmøte ved utebasenget.

Aktivitetssven for demente
Kurs i å vera aktivitetssven for demente startar i ettermiddag i Tinghuset.

Kreftforeninga
Temakafé i kveld i Velferdssentralen, Sosialbygget. Tema: Seinskadar etter kreftbehandling, ved Kirsti Buset.

Sesongopning
i Klatre- og ziplineparken i Åsrekkegejelet, laurdag, Voss Active.

Laurdagsopne
Avfallsmottaket på Bjørko har oppe på laurdag, IHM.

Utstillingsopning
Utstillinga 1000 bringklutar opnar på Hardanger folkemuseum søndag ettermiddag. Konsert med Knut Hamre og Berit Opheim.

Dans i Hallen
sundag kveld. Anders Istad spelar. Tilskipar: Voss Ungdomslag.

Møte

Voss Pensjonistlag
Møte i dag i Velferdssentralen. Kåseri ved Nils Dagestad.

Voss kommune
Utval for levekår har møte i ettermiddag på Voss Sjukeheim. Utval for miljø og kultur har møte i ettermiddag i Tinghuset.

Kino

Voss kino
Premierefilmar, fredag: Den utrolige historien om den kjempesvære pæra, og I feel pretty.

Stor og livskraftig hundreåring

► **KORPS:** Norges Musikkorps Forbund rundar 100 år i 2018, og laurdag 28. april vart jubileet markert med ein stor parade gjennom Oslo sentrum. Paraden omfatta mellom anna verdas største aspirant- og juniorkorps. Totalt var meir enn 3000 drillarar og muskantar med og feira 100-årsjubileet. Wenche Myhre og Kampen Janitsjar var sjølvskrivne på festen. Kongelige Norske Marines Musikkorps og 58 andre medlemskorps deltok i parade og markering. Statsminister Solberg la vekt på samhold og meistring i sin tale til jubilianten. Undervegs i jubileumshelga vart det også halde landsmøte, der Rita Hirsium Lystad vart attvald som president for andre gong. Landsmøtet vedtok samrøystes å skjema medlemskap i Norsk musikkråd, etter å ha stått utanfor paraplyorganisasjonen i ei årrekke. Helga vart avslutta med offisiell jubileumskonsert i Den Norske Opera og Ballett.

STERK HISTORIE: Soga om dei 800.000 nordmennene som kryssa Atlanteren i vona om eit betre liv for seg og sine, vil nok vera sterk kost for mange av dei nordamerikanske etterkomarane. Biletet frå Reidun Horvei si framsyning i Voss kulturhus.

Til USA for å opna nordisk museum

1. mai sette Reidun Horvei og Inger-Kristine Riber kursen mot Seattle og konsert under opninga av Nordic Heritage Museum.

► MIGRASONG

Den norske og nordiske arven står sterkt i ulike deler av USA, men kanskje særleg i Midtvesten og i Seattle – venskapsbyen til Bergen. Med sine drygt 713.000 innbyggjarar i bykjernen, er han sjølvsagt noko større enn si norske syster, men har elles mange likskapstrekk, både geografisk og i klima.

Nytt museum

Dei fleste nordiske slo seg ned i Ballard, ein bydel nord for sjøve Seattle. Her har ein i mange år hatt eit nordisk museum i ein gammal, støvete og nedlagd

skule. Men denne helga opnar dei eit flunkande nytt og fullt ut moderne Nordic Heritage Museum: eitt av dei største i sitt slag i heile USA. Og det er under den storslåtte opninga, med rundt rekna 40 nordiske artistar på scena i løpet av laurdag og søndag, at Reidun Horvei vart invitert til å framføra deler av Migrasjon – tonane dei bar med seg over havet. – Me har fått 35 minutt i det tettpakka programmet, seier Reidun. Ho og Inger-Kristine er eitt av tre norske innslag under opninga, der både fylkesordførar Anne Gine Hestenes og direktør Atle Ove Martinussen frå Museumssenteret i Hordaland (MuHo) også vil vera til stades. Det var MuHo som i si tid hyrte Reidun til å laga Migrasjon-framsyninga. Konserten dei skal delta i er på søndag.

Ny-arrangert

Då ingen av dei to musikaner Reidun hadde med seg på den fyrste delen av Migrasjon-turneen på seinvinteren hadde høve til å vera med til USA, var

panikken i ferd med å gripa Reidun. Men løysinga låg nær: dei to siste månadene har ho og musikaren, komponisten og arrangøren Inger-Kristine Riber delt hus – i Hardanger Kunstlag sitt kunstnarhusvære i Berlin. Der har Inger-Kristine jobba med to prosjekt. Det eine er å skriva ny musikk, basert på folketonar frå alle Hardangerkommunane og Voss, til HardingPuls sitt 25-årsjubileum til hausten. Også der skal Reidun Horvei vera med.

Det andre prosjektet har vore å nyarrangera 12 av songane frå Migrasjon, for song og klaver. – Det fyrste me gjorde då me kom til Berlin var å kjøpa eit el-piano, slik at me har kunna øva kvar einaste dag utan å leiga øvingslokale. Det har vore heilt suverent, seier dei to.

I tillegg til å nyarrangera musikken, er no alle tekstanne omsette til engelsk, ein engelsk tekst vil dessutan fylgja heile framføringa, på same skjermen som dei gamle fotografia vert synte. I tillegg er det også lagt inn såkalla miljølyd, som

er med på å gjera heile framsyninga meir autentisk.

Midtvesten

For Reidun og Inger-Kristine sluttar ikkje eventyret i Seattle – ein by særleg Reidun kjenner godt, etter å ha budd der eitt år på slutten av 90-talet. Nei, måndag 7. mai vinkar dei eit rekkje arrangørstader i Midtvesten. Alt dagen etter skal dei såleis ha konsert i Mindekirken, Minneapolis. Deretter fylgjer konsertar i Fergus Falls (Minnesota), Sioux Falls og Watertown (South Dakota), før dei vender attende til Minnesota og Thief River Falls. I Sioux Falls får dei endå til ein heil times radiointervju – noko som er nokså spesielt. 20. mai set damene seg på flyet og vender nasa heimover, mot nye oppgåver.

For Migrasjon sin del, vert det ny turné – denne gongen i Nordhordland-kommunane – til hausten.

► **Nils Kvamsdal**
nk@avisa-hordaland.no

► Kulturbeite

Har du eit arrangement som bør i kulturbeitet? Send e-post til redaksjon@avisa-hordaland.no

MAI

7. Sentrums-Treff i Kafe Kveik sine møtelokale, Vangsgt 46.
9. Senioruniversitetet, Vossasalen på Park Hotel Vossevangen:

Pensjonert journalist Asbjørn Kristoffersen: Gamlingar som vekstnæring.

18. Konsert med Frode Grytten Beat Band. Lekve gard, Ulvik.
19. Vossagospel, saman med koret Booth's gospel, held konsert i Gamlekinoin.

23. Voss filmklubb: Moonlight.
25. Voss bibliotek. Språkkafé.

25.-26. Konferansen Voss som region og Vangen som regionsenter

i mellomalderen, leia av Alf Tore Hommedal og Gunnstein Akselberg.
26. VossaRud'n. Tilskipar: Køretøyhistorisk Klubb Voss.

JUNI

1.-2. Tre framføringar av Jan Jøssang sin Skifersongen – i Amfi, Hedleberget på Kyte. Songkoret Bygdaklang og songarar frå det tidlegare koret Trivnad frå Kyte.

13. SentrumsTreff – tur til Nordhordland. Tjorehagen, Sletta,

Frekhau.

16. Diktardagen på Hardanger folkemuseum, Utne.

23. Gamlekinoin. Festsokert med Leif Ove Andsnes og Orkesteret Fossegirimen. Dirigent: Dagfinn Rohde.

24. Kviknes Hotel Balestrand. Festsokert med Leif Ove Andsnes og Orkesteret Fossegirimen. Dirigent: Dagfinn Rohde.

24.-1. juli: Ekstremsportveko.

Beloved Norwegian Musicians Return to Ballard for Nordic Museum Opening

Seattle Sister Cities [Follow](#)
Apr 29, 2018 · 3 min read

Pianist Inger-Kristine Riber and soprano Reidun Horvei will return to Ballard to perform at the Nordic Museum on Sunday, May 6, at 2:15 p.m. in the U.S. premiere of *Migrasjon*, a folk musical drama. Photo: Martin Ng

The connection between Seattle's Ballard neighborhood and Norway is a strong one, going back to early settlement days, a relationship that will be celebrated with the Grand Opening of the new Nordic Museum on Saturday, May 5 and 6. Most appropriately, on hand for the celebration will be three of Ballard's most favorite Norwegian musicians, Bergen's Reidun Horvei and Inger-Kristine, and Eva Vea of Stavanger.

The Norwegians are returning for the celebration after having taken Seattle by storm last year, first Eva at the 17th of May Norwegian Constitution Day celebration, and then Reidun Horvei and Inger-Kristine Riber as the featured guest artists at the annual Seattle-Bergen Sister City Association Grieg Gala at Ballard First Lutheran Church. All three performers have a strong anchoring in Norway's folk music traditions—and naturally, everyone wanted them back for one of the most anticipated events in Scandinavian Ballard's history.

tour, which will continue in the Midwest. Both musicians are at home in Voss and are prominent in the Bergen cultural scene. Their performance will take place at 2:15 in the Museum auditorium on Sunday, May 6. All Nordic Museum Grand Opening performances are free and open to the public.

Stavanger singer sensation Eva Vea will be returning to Ballard's Bergen Place Park for the annual Norwegian Constitution Day celebration "Sjuttende Mai" on May 11. Photo: Emil Weatherhead Braastad

Eva Vea hails from the island of Karmøy, another town in Norway with strong ties to the Ballard fishing community. Currently based in Stavanger, Vea has relatives here. She first came to visit on tour with a gospel group from Norway, *Voice of Joy*, and has had a strong local following ever since.

The American gospel sound is a strong component in Vea's musical production. Her repertoire is extremely versatile, crossing over from gospel to jazz and popular music. She plays keyboards and sings in a voice that is smooth and mellow, an expression of her calm and loving demeanor: her connection to her audience is immediate and authentic.

Visitors to the new Nordic Museum will get a chance to hear Eva Vea at the opening festivities on Saturday, May 5, at 3:30 p.m., and then again

MIGRASONG
The tunes they carried across the sea

A MUSIC DRAMATIC PERFORMANCE
BY REIDUN HORVEI

featuring Reidun Horvei & Inger-Kristine Riber

NORDIC MUSEUM GRAND OPENING
Sunday, May 6, 2:15 p.m.

2655 N.W. Market St., Seattle • www.nordicmuseum.org
Co-sponsored by the Seattle-Bergen Sister City Association

Migrasjon is an original folk music drama by Reidun Horvei, a multimedia performance that features historical photos telling the story of the Great Emigration from Norway to the United States.

For the museum opening, Horvei's original musical production *Migrasjon* will see its North American premiere. A multimedia experience, the performance includes historical photography that serves as a backdrop to the narrative of the emigrant experience. Folk songs were an important part of the everyday life, an expression of cultural identity, and were a bridge-builder between cultures, with many parallels to the situation in the world today. In Norway, the United States, and in other countries across the globe, people are seeking new, better lives. It is an appropriate story to tell at Ballard's Nordic Museum.

For the *Migrasjon* performance, soprano Horvei and classical pianist Inger-Kristine Riber have created special arrangements for their U.S.

at the [Swedish Club](#) on Friday May 11, followed by performances on May 17 at the sold-out luncheon at the Nordic Museum and then at Bergen Place Park at 4:30 p.m. in a performance that is free and open to the public. Visit www.17hofmay.org/cvsn/entertainment-at-bergen-place to see the entire lineup for the afternoon.

For more information on any of the performances, please contact the Seattle-Bergen Sister City Association at seattlebergensistercities@gmail.com.

[In The Moment \(/programs/moment/\)](/programs/moment/)

Moment In Sound With Migrasong

By [CHRIS LAUGHERY \(/PEOPLE/CHRIS-LAUGHERY/\)](/PEOPLE/CHRIS-LAUGHERY/) • MAY 11, 2018

 [Share \(http://facebook.com/sharer.php?](http://facebook.com/sharer.php?u=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z&t=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong)

[u=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z&t=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong\)](http://facebook.com/sharer.php?u=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z&t=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong)

 [Tweet \(http://twitter.com/intent/tweet?](http://twitter.com/intent/tweet?url=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z&text=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong)

[url=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z&text=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong\)](http://twitter.com/intent/tweet?url=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z&text=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong)

 [Email \(mailto:?](mailto:?subject=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong&body=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z)

[subject=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong&body=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z\)](mailto:?subject=Moment%20In%20Sound%20With%20Migrasong&body=http%3A%2F%2Fwww.tinyurl.com%2Fyy7n2m8z)

In The Moment ... May 11, 2018 Show 335 Hour 1

For centuries, immigrants and refugees have packed their chests and left their homelands, seeking a new life in America. A musical program that comes to Watertown this weekend offers a look at Norwegian immigrants who journeyed to the United States in the last half of the 1800s and early 1990s. It's called "Migrasong: The Tunes They Carried Across the Sea."

Reidun Horvei and Inger-Kristine Riber are the performers.

http://mediad.publicbroadcasting.net/p/sdpb/files/styles/x_large/public/201805/Reidun_Horvei_port3.jp

Reidun Horvei.

CREDIT PIONEERCARE

Legg ut på ny Migrasjon-turné

Reidun Horvei og musikarane er klare for 11 nye Migrasjon-konsertar.

► FRAMSYNING

Denne gongen er det i hovudsak stader nord og vest i fylket som vert gjesta av Reidun Horvei og musikarane Øyvind Lyslo og Per Inge Hove med programmet Migrasjon – tonane dei bar med seg over havet. Ei musikk-dramatisk framføring om den norske utvandringa til USA.

Fyrste delen av turneen gjekk i vinter, og då var det Voss og Hardanger som fekk ta del i den framifrå fortalde historia.

Nypremieren 9. september

Ettersom Vestnorsk utvandrarsenter på Sletta på Radøy har stått sentralt i arbeidet med framføringa, og det var Museumsenteret i Hordaland som i si tid tinga Migrasjon, startar denne turneen – som den fyrste – på utvandrarsenteret på Sletta. Ny-premieren er lagt til søndag 9. september. Så fyl-

gjer: 11.09.: Fjell, Sotra (Sotra Arena), 12.09.: Strandvik, Fusa (Strandvik grendahus), 13.09.: Bergen (Sjøfartsmuseet), 14.09.: Fedje (Fedje fleirbrukshall), 17.09.: Austrheim (Austrheim folkebibliotek), 18.09.: Masfjorden (Sandneskafeen), 19.09.: Askøy (Herdla museum), 20.09.: Osterøy (Hamre kyrkje), 21.09.: Meland (Nordhordland folkehøgskule) og 23.09.: Eidfjord (Eidfjord kino).

► Nils Kvamsdal
nk@avisa-hordaland.no

PÅ ELLIS ISLAND: – Hands! Let me see your hands! seier ein grensevakt i New York til nykomne, forfjamsa Olina. FOTO: SIRI FLATLANDSMO

Ei påminning om menneskeverd

Konserten «Migrasjon» fjernar migrantkrisa frå politikken og syner kva den eigentleg handlar om.

► KONSERT

Kvart år er det knytt ein konsert til gæveutdelinga frå Lars og Gudrun Kjønnegaards Stiftelse. I fjor gjesta Abigail Petersen kyrkja heilt frå Sør-Afrika. I år vart store internasjonale tema knytt tett til det vår eigen lokalhistorie.

Med fylkesmusikar Reidun Horvei Lærum på vokal og Inger-Kristine Riber på piano, gjev dei publikum i Oppheim kyrkje ein kortversjon av «Migrasjon – tonane dei bar med seg over havet». Denne har dei hatt med seg på turné både i Noreg og USA.

Bind saman historiene

Med bylgjer i bakgrunnen snakkar Lærum om Olina Seljestad, ei 16 år gammal jente som søkte vekk frå harde kår i Noreg på slutten av 1800-talet. Lukka håpa ho å finna i Amerika.

Gjennom musikk bygd på

folketonar utvandrane tok med seg frå Noreg, humor og historiske bilete tek duoen publikum med på ei reise i ein ung migrant sine fotspor.

– Tunge tider vert for alltid gloymt, seier Lærum.

Nært, men akk så fjernt

Dei gjev publikum ei påminning om den nære historia. Historia om dei norske migrantane, dei norske båtflyktingane som reiste på tredje klasse under dårlege kår, under dekk. Musikarane trekkjer liner på varsamt vis til open sjø, der dagens Oline-ar flyktar frå harde kår, i håp om eit betre liv i Europa.

Dei fortel historiene til enkeltmenneske; forteljingar som ofte forsvinn i havet av statistikkar.

Bodskapen er tydeleg:
– Framleis er det menneske det handlar om.

► Siri Flatlandsmo
sfi@avisa-hordaland.no

*Tunge tider vert
for alltid gloymt.*

REIDUN HORVEI LÆRUM

● Konsert om utvandringa til Amerika

Tonar dei tok med på reisa

Det var ikkje lett korkje for mor, far eller born då ein på 1800-talet skulle utvandre til Amerika. Det var sorgtungt å måtte forlate gamlelandet sjølv om «Junaiten over there» kunne virke både forlokkande og spanande.

Med stor tyngde og ekte innleving gav kvedaren Reidun Horvei, Per Inge Hove (troorgel og song) og Øyvind Lyslo (gitar, banjo og mandolin) oss ei utruleg sterk oppleving av dette velkjende begrepet: Utvandring. Dei kalla programmet sitt «Migrasjon» og tok føre seg dei gamle folketonane som utvandarane tok med seg frå gamlelandet. Folkesongen vart også ein naturleg del av kvardagslivet på prærien.

●● **Song og musikk kan vera ein bruyggjar mellom menneske der ord ikkje når fram**

Det var sterkt å sjå bilete der ei dotter eller ein son skulle ta farvel med mor og far. Dei pakka skipskista, blei rodd til næraste båthamn for så å entre ein stor båt. Overfarten kunne vere strabasjos, med sterke bølger, mykje sjøsjuke, forseinkingar og sjukdom og død var ikkje uvanleg. Det gjaldt både born og vaksne. Mange fekk si grav på havets botn.

Men mykje vart heldigvis betre. For dei fleste utvandarane vart Amerika eit eldorado med bra løna arbeid. Dei la under seg mykje jordareal på prærien, stifta familie, fekk ungar og levde eit godt liv. Mange vart rike og sende pengar heim til slektningar i Norge. Det kom vel med for Norge var eit fattig land.

Under Migrasjon i Innvik kyrkje søndags kveld sat ein att

STERKT: Kvedaren Reidun Horvei og musikarane Øyvind Lyslo (t.v.) og Per Inge Hove stod for ein flott og sterk konsert i Innvik kyrkje søndag kveld. «Migrasjon» handlar om utvandringa til Amerika og folketonane dei tok med seg på reisa.

HELSEJEKK: Helse og identitet vert sjekka av grensevaktoffiser på Ellis Island i New York. Her ved Øyvind Lyslo.

TAKK: Reidun Horvei får blomster og takk av Inger Hoff, på vegne av Innvik sokneråd.

med inntrykk av at musikk vart ein større del av kvardagslivet i Amerika enn heime, kanskje fordi livet vart lettare for dei. Dei som reiste heimatt til Norge vart ein ressurs for lokalsam-

funnet med nye songar, erfaringar og idear.

Reidun Horvei skriv i programmet sitt: "Song og musikk kan vera ein bruyggjar mellom menneske der ord ikkje

når fram. Tekst og tone vert påverka i møte mellom folk og levemåtar. Mangfald i samfunnet kan vera ein dørøpnar for inkludering, og møte mellom kulturar kan sprenga grenser i

oss sjølve og mellom oss menneske".

Dette kan vi som publikum trygt skrive under på!

GEIR-STÅLE VATNAMO
redaksjon@fjordingen.no

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

Agnes Mowinkels gt 5
Postboks 7900
N-5020 BERGEN

Telefon: 55 23 90 00
www.hordaland.no